

ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา*

PROMOTION EFFECTIVENESS OF BUDDHISM DISSEMINATION
ADMINISTRATION OF THE CHACHOENGSAO PROVINCIAL
OFFICE OF BUDDHISM

เยาวภา รุ่งเรือง, สมาน งามสนิท, เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง
Yaowapha Rungruang, Sman Ngamsnit, Kiattisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: nusita1329@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 3. นำเสนอประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยการประยุกต์หลักผละ 4 ด้วยการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสังฆาธิการจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 399 รูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลัก PDCA หลักผละ 4 และประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีระดับมากทุกด้าน การบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 คือ การปรับปรุง การตรวจสอบ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน ทำนายได้ร้อยละ 63.1 ด้านผละ 4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สังคหผละ อนุวัชผละ ปัญญาผละ วิริยผละ ทำนายได้ร้อยละ 48.3 และประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการประยุกต์หลักผละ 4 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านผลผลิต

มีแผนงานเผยแผ่ในพื้นที่ที่ตรงกับความต้องการด้วยทรัพยากร 4M มีระบบฐานข้อมูลและ กิจกรรมที่สนองต่อคณะสงฆ์และประชาชน ด้านประสิทธิภาพ คุ่มค่า ประหยัดเวลา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ด้านความพึงพอใจ ปฏิบัติงานได้รวดเร็วแก้ปัญหาของคณะสงฆ์ ด้านการปรับเปลี่ยน ปรับรูปแบบการทำงานเชิงรุกในพื้นที่ อบรมส่งเสริมงานเผยแผ่ให้ ทัวถึง และด้านการพัฒนา ส่งเสริมความรู้ร่วมกับหลักธรรมเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วย เทคโนโลยีและนวัตกรรมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมทุกช่วงวัย ด้วยการ ประยุกต์หลักพละ 4 นำไปสู่ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงาน และกระบวนการ บริหารงานทั้ง 4 ด้าน เป็นฐานในการส่งเสริมการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหารงาน; งานเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

Objectives of this research article were 1. To study the promotion effectiveness of Buddhism dissemination administration of Chachoengsao Provincial office of Buddhism, 2. To study the factors affecting the promotion effectiveness of Buddhism dissemination administration of the Chachoengsao Provincial Office of Buddhism, 3. To propose the promotion effectiveness of Buddhism dissemination administration of Chachoengsao Provincial Office of Buddhism by applying Bala 4 principle, conducted by the mixed research methods. The qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing 18 key informants, analyzed data by descriptive content interpretation The quantitative research collected data from 399 samples who were administrative monks in Chachoengsao Province. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and relationship between variables analysis.

Findings were as follows: Administration according to PDCA, Bala 4 principle and promotion effectiveness administration of Buddhism dissemination were all at high level. Administration affected the Buddhism dissemination promotion effectiveness at statistically significant level of 0.01 and 0.05. Improvement, checking, planning, plan implementation predicted by 63.1 percent. Bala 4 affected at statistically significant level of 0.01, namely, Sanghapbala, Anavajjaphala, Panyaphala, and Viriyaphala, predicted by 48.3 percent. The promotion effectiveness Buddhism dissemination

administration of Chachoengsao Provincial Office of Buddhism by integrating Bala 4 principle in 5 areas, namely Output; there was the plan for Buddhism dissemination in the areas that met the needs with 4M resources. There was data base and activities that responded to the Sangha and people. Effectiveness; worthwhile, time saving, behavioral alternating. Satisfaction: fast operation to solve the problems of the Sangha. Adjustment: proactive work improvement in the areas by training to promote dissemination in the areas. Development: knowledge promoting with Dhamma principle, being the learning centers by the appropriate technology and innovation of Buddhism dissemination for every age group by applying the Bala 4 principles to lead to the effectiveness of operation and administrative process in 4 areas that promoted successful administration.

Keywords: Effectiveness; Administrative; Buddhism Dissemination

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยคนในชาติยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมที่ดั่งงามเป็นปัจจัยเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชาติ โดยในพุทธศักราช 2545 มีการแบ่งส่วนราชการของกรมการศาสนาแต่เดิมออกเป็น 2 หน่วยงาน คือ กรมการศาสนา สังกัดกระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566) เป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ไม่สังกัดกระทรวงหรือทบวงใด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2545 มีภารกิจในการสนองงานคณะสงฆ์และรัฐบาล ประกอบไปด้วยราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามกฎหมายกระทรวงการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ.2557 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจึงมีหน้าที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการรวมถึงการรับสนองงาน ประสานงาน สนับสนุนกิจการ การบริหารการปกครองคณะสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติงานร่วมกันสนับสนุน (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2562)

การบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการทำงานตามภารกิจของสำนักและกองภายในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผ่านข้อสั่งการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบและการสนองงานของคณะสงฆ์ 6 ด้าน

(พระราชวรเมธี และคณะ, ม.ป.ป.) คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านสาธารณสงเคราะห์ และงานพิเศษอีก 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก ผลจากการที่หน่วยงานแยกมาจากกรมการศาสนาซึ่งมีแต่ส่วนกลางไม่มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาคทำให้ต้องรับผิดชอบทั่วประเทศแต่พอแยกเป็นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่มีโครงสร้างหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทำให้องค์กรยึดติดวัฒนธรรมเดิมไม่กระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาค เจ้าหน้าที่ขาดทักษะทางภาษางบประมาณไม่สอดคล้อง บุคลากรขาดจรรยาบรรณ ขาดการดูแลทำให้มีการโยกย้ายสูญเสียบุคลากรที่มีคุณภาพอยู่บ่อยครั้ง หัวหน้าไม่สามารถชักจูงและบริหารบุคลากรให้ร่วมมือในการทำงาน จึงเกิดสภาวะต่างคนต่างทำงาน จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ขาดระบบฐานข้อมูลกลางการเชื่อมโยงอย่างเป็นเครือข่าย ล้วนเป็นจุดอ่อนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประสบมาโดยตลอด (ศูนย์บริหารวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม การบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาในส่วนภูมิภาค ได้ดำเนินการตามนโยบายของส่วนกลางเป็นหลัก ผ่านข้อสั่งการตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดไปดำเนินการ ซึ่งบริบทของพื้นที่ในการทำงานรวมถึงปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรย่อมแตกต่างกันทำให้สภาพความต้องการของผู้รับบริการอย่างพระสงฆ์ย่อมแตกต่างกันจึงเป็นอุปสรรคในการทำงานและขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหลักในการดูแลกิจการทางพระพุทธศาสนาด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาทั่วประเทศ ผ่านไปทางสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ทำให้ทุกจังหวัดมีกรอบนโยบายและแผนงานที่เหมือนกัน กอปรกับแผนปฏิบัติการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายที่พระพุทธศาสนาจะได้รับการเผยแผ่หลักธรรมเพื่อประชาชน และพระสงฆ์ได้รับการอบรมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีแนวทางการพัฒนาสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ขยายวงกว้าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศและในพื้นที่ระดับจังหวัดให้มีมาตรฐานในการเผยแผ่อย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง (ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566) ผลของการปฏิบัติราชการในรอบปี 2566 พบว่าโครงการหรือกิจกรรมบางโครงการมีการปรับลดวงเงินงบประมาณของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการซ้ำซ้อนของงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา การประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งสองที่อยู่คนละสังกัด ส่งผล

ในทางปฏิบัติรวมทั้งสร้างความสับสนให้กับพระสงฆ์และประชาชนว่าติดต่อหน่วยงานใด (MGR Online, 2550) เช่น กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี โครงการวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โครงการบรรพชาอุปสมบท เป็นต้น

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา มุ่งศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการบริหารงานที่มีส่วนในการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการศึกษา หลักธรรมที่นำมาส่งเสริมให้การบริหารงานมีประสิทธิผลมากขึ้น ว่าการบริหารงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราดำเนินการอยู่นั้นมี ประสิทธิภาพประการใด โดยมุ่งหวังนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการ บริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานของฝ่ายที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตอบสนอง ความต้องการของคณะสงฆ์และประชาชน รวมถึงบุคลากรทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อนำเสนอประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยการประยุกต์หลักทฤษฎี 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) การ วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 722 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง สุ่มมาจากพระสังฆาธิการในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 722 รูป โดยทำการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Simple Random Sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 399 รูป

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้มีความรู้พื้นฐานประสบการณ์ที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหละพะ 4 ตอนที่ 3 เกี่ยวกับหลักการบริหารงาน PDCA ตอนที่ 4 เกี่ยวกับประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และตอนที่ 5 เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคมีลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

3.2 เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. กระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA 2. หลักหละพะ 4 3. ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเหมาะสม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ลงพื้นที่และเก็บแบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนด ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและ

ประสบการณ์ตรงนัดหมายวัน เวลา การสัมภาษณ์ โดยวิธีการบันทึกเสียง การจดบันทึก นำมาถอดความเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจงเพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน

5.2 วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ข้อมูลทางกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การตรวจสอบ เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การวางแผน การปรับปรุง และการปฏิบัติตามแผน ตามลำดับหลักผล 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยอนวัชผล ชื่อสัตย์สุจริต เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ สังคหผล มีจิตอาสา วิริยผล นำสู่การปฏิบัติ และปัญญาผล ความรู้ ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับความพึงพอใจ รองลงมาคือ ผลผลิต ประสิทธิภาพ การพัฒนา และการปรับเปลี่ยนตามลำดับ จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 5 ด้าน พบว่า 1. ด้านผลผลิต ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ถูกต้องเหมาะสมตามกำหนดเวลา มีการวางแผนการทำงานที่สามารถควบคุมกิจกรรมได้ และมีการส่งเสริมให้มีการผลิตบุคคลากรรวมถึงกิจกรรมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เหมาะสมเพียงพอต่อประชาชน 2. ด้านประสิทธิภาพ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการคิด วิเคราะห์ข้อมูลนำมาทบทวนข้อบกพร่องในกระบวนการทำงาน โดยการติดตามประเมินผลการทำงาน และการประเมินองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3. ด้านความพึงพอใจ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการบริหารงานที่สร้างความพึงพอใจต่อผู้ปฏิบัติงาน ผลการดำเนินงาน และระบบการบริหารความรู้เพิ่มเติม ที่ตอบสนองต่อความต้องการของพระสังฆาธิการในพื้นที่ได้ 4. ด้านการปรับปรุง ได้แก่

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีการบริหารงานที่สนับสนุนการหมุนเวียนการทำงานของบุคลากร มีการทำงานที่ระบุแผนหรือแนวทางของผลงานในรูปแบบที่ทันสมัยตามแนวปฏิบัติ รวมถึงการปรับปรุงแผนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น 5. ด้านการพัฒนา ได้แก่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีการประสานการทำงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกับพระสังฆาธิการ ส่วนราชการอื่นในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และจัดให้มีการนำเทคโนโลยี วิทยาการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามาจากการวิเคราะห์ พบว่า 1. ด้านกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการบูรณาการหลักผล 4 ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 โดยเรียงลำดับตามสมการได้ดังนี้คือ การปรับปรุง การตรวจสอบ การวางแผน และการปฏิบัติตาม ซึ่งแสดงว่ากระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 63.1 2. หลักผล 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตามสมการได้ดังนี้ คือ สังคหผล มีจิตอาสา อนุรักษ์ผล ชื่อสัตย์สุจริต ปัญญาผล กำลังความรู้ วิทยผล นำสู่การปฏิบัติ ซึ่งแสดงว่าหลักผล 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการบูรณาการหลักผล 4 ได้ร้อยละ 48.3

3. ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์หลักผล 4 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย 1. ผลผลิต โดย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน มีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คือ พระนักเผยแผ่ หน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีแผนทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของจังหวัดที่ตรงประเด็นพื้นที่ งานเผยแผ่ที่จะมีประสิทธิผลได้นั้นคือการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพระสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานจังหวัด เพื่อแบ่งงานและลดความซ้ำซ้อนของงานที่มีลักษณะเดียวกันแต่ได้กลุ่มเป้าหมายเหมือนกันคือพระสงฆ์และประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเผยแผ่มากขึ้น การผลิตต้องทำให้ประชาชนเข้าวัด

ปฏิบัติมากขึ้น พระสงฆ์นักเผยแผ่ หน่วยเผยแผ่เพิ่มขึ้นและทำงานได้ตรงตามกรอบ โดยอาศัยทรัพยากรมนุษย์ กำลังกาย กำลังความคิด แรงงานเครื่องมือจากสำนักงานและพระสงฆ์ในพื้นที่อาศัยทรัพยากรบุคคล 4M ของจังหวัดมาช่วยในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. ด้านประสิทธิภาพ โดยการทำงานเกินเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขงบประมาณ บุคลากรที่มีอย่างจำกัด การสร้างความเข้าใจในระเบียบหลักเกณฑ์หน้าที่และระบบการทำงานให้บุคลากรในสำนักงานรวมถึงสร้างการรับรู้ให้หน่วยเผยแผ่ พระนักเผยแผ่ได้เข้าใจในหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่เน้นให้บุคลากรเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานเผยแผ่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และส่งเสริมกลยุทธ์การทำงานได้อย่างรวดเร็วจะต้องทำอะไร ที่ไหน อย่างไรในแต่ละช่วงเวลาด้วยความสุขและสนุกในการทำงาน เช่น การจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมความรู้ทางเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศึกษาดูงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จใกล้เคียง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสร้างความเข้าใจในงานทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างบุคลากรเจ้าหน้าที่และกลุ่มพระสงฆ์ในพื้นที่ 3. ด้านความพึงพอใจ โดยการทำงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและภารกิจ ด้วยการเสริมทักษะความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานได้ดีขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างงานสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานและคณะสงฆ์จึงจะทำให้เป็นที่ต้องการเพราะงานในแต่ละด้านจะประสบความสำเร็จได้ดีขึ้นและจะได้คนที่มีความสามารถมาช่วยในการพัฒนางานด้วยและต้องสร้างงานที่รวดเร็วเป็นประโยชน์ต่อปัจจัยความต้องการเป็นแบบอย่างของพื้นที่ใกล้เคียงได้ 4. ด้านการปรับเปลี่ยน โดยการส่งเสริมการจัดกระบวนการทำงานและการมอบหมายงานในองค์กรให้ตรงกับหน้าที่ตามคำสั่งแบ่งงาน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานที่รอนโยบายจากส่วนกลาง คือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นการขับเคลื่อนงานให้รวดเร็ววางแผนการล่วงหน้าในภารกิจงานที่จะเกิดขึ้นในรอบปี รวมถึงรูปแบบการจัดส่งเอกสารให้ผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารในรูปแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือไลน์และต้องมีการประทับตรารับทุกขั้นตอนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานและการตรวจสอบเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการทำงานและการเดินทางของผู้ติดต่อราชการไปสู่กลุ่มบุคลากรทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรปฏิบัติเพิ่มเติมโดยอาศัยความร่วมมือกับพระสังฆาธิการในจังหวัดในการขับเคลื่อนงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงวิสัยทัศน์ของผู้นำต้องตระหนักถึงความสำคัญและการส่งต่องานไปสู่การพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และ 5. ด้านการพัฒนา โดยจัดให้มีฐานข้อมูลทางพระพุทธศาสนาเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบในรอบปีและสืบค้นได้ง่ายไว้ในระบบเว็บไซต์ของสำนักงานและให้เชื่อมโยงกับเว็บกลางของ

คณะสงฆ์สามารถแก้ไขข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลกันได้สะดวกรวดเร็ว รวมถึงองค์ความรู้ ข้อมูลแบบรายงาน แบบคำขอที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ในรูปแบบออนไลน์ด้วย นอกจากนี้ยังต้องการพัฒนาบุคลากรให้เรียนรู้ในงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การมีความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติโดยเฉพาะงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีระเบียบข้อบังคับที่ต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะหน่วยงานจะต้องไปสื่อสารและสร้างการรับรู้ให้แก่คณะสงฆ์ในการทำงานเพื่อให้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน จัดทำแผนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดตั้งกองทุนเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อช่วยส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับคณะสงฆ์ในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านผลผลิต รองลงมาคือความพึงพอใจ ด้านประสิทธิภาพ ด้านการพัฒนาและด้านการปรับเปลี่ยน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา สวาทยานนท์ (2566) ผลการวิจัยพบว่าพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านผลผลิต ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นำไปใช้ได้และนวัตกรรมมาใช้ ด้านประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่พัฒนาความรู้ทักษะ ด้านความพึงพอใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บริโภค ด้านการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมกลยุทธ์อบรมให้ความรู้ ด้านการพัฒนา วางแผนการพัฒนาที่ชัดเจน พัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้านกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA ส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับตามสมการ คือ การปรับปรุง การตรวจสอบ การวางแผน และการปฏิบัติตามแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ตฤณารังสี (2565) ผลการวิจัยพบว่า 1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย การบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA อยู่ในระดับมากประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2. หลักผล 4 พบว่า หลักผล 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 4

ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนมตมโน (2564) ผลการวิจัยพบว่า พุทธธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว มีจุดเด่น คือ พละ 4 ปัญญาพละ กำลังความรู้ ที่ประกอบด้วยการพัฒนาความรู้มุ่งสู่นวัตกรรมนำเทคโนโลยี อนาคตพละ ชื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยไม่คอร์รัปชั่น วิริยพละ นำสู่การปฏิบัติ พัฒนาศักยภาพความรู้ สังคหพละ มีจิตอาสา มนุษย์สัมพันธ์ บริการก้าวหน้า เห็นได้ว่าปัจจัยทั้งสองช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานเกิดประสิทธิผลเป็นไปตามเป้าหมายของงาน

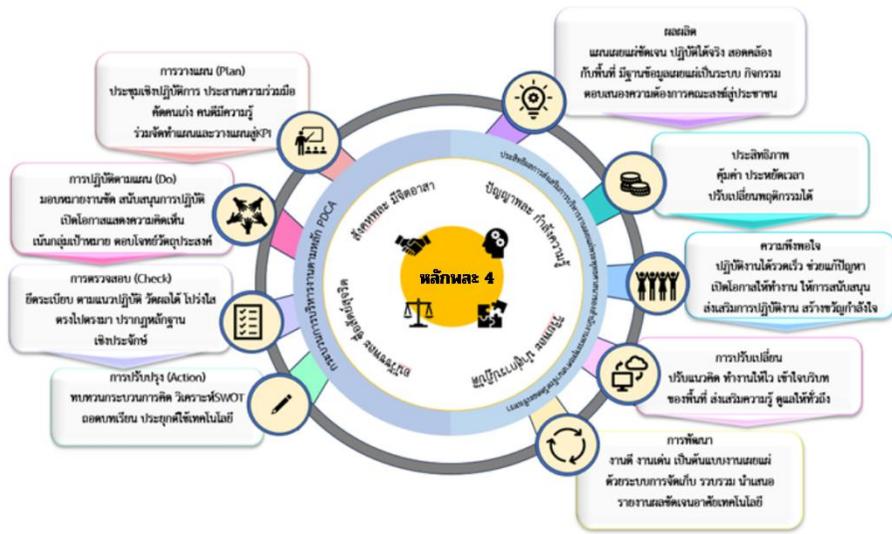
3. ประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์หลักพละ 4 ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย

1. ด้านผลผลิต บริหารงานที่ถูกต้องตามเงื่อนไขกำหนด มีแผนงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดสอดคล้องกับนโยบาย ปฏิบัติได้จริงและเข้าถึงสื่อได้ทุกกลุ่มคน
2. ด้านประสิทธิภาพ ประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระบบ ถูกต้อง ยุติธรรม คุ่มค่าประหยัด ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ
3. ด้านความพึงพอใจ บริหารงานรวดเร็วทันเวลา สื่อสารชัดเจน เปิดโอกาสสร้างงานและการเรียนรู้
4. ด้านการปรับเปลี่ยน ด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสนับสนุนการบริหารงานการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยการรวบรวมข้อมูล จัดการข้อมูลและรายงานที่สะดวกง่ายและมีแบบแผนชัดเจน
5. ด้านการพัฒนา อบรมเสริมสร้างทักษะ บริหารเครือข่ายความร่วมมือปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้ชัดเจน โดยการประยุกต์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักพละ 4 เพื่อนำไปสู่การบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน วิริยพละ นำสู่การปฏิบัติ อนาคตพละ ชื่อสัตย์สุจริต ไม่เกิดโทษต่อตนเอง องค์กร และคณะสงฆ์ สังคหพละ มีจิตอาสา เต็มใจปรารถนาดีในการช่วยเหลือกิจการงานทั้งปวง โดยมีกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA เป็นพื้นฐานของประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตตรา สวาทยานนท์ (2566) ผลการวิจัยพบว่า พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี มีองค์ประกอบของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีปัจจัยส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานคือการปฏิบัติงานตามหลัก 7S บูรณาการกับหลักพละ 4 จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์หลักพละ 4 อยู่ในระดับมากเช่นกันและปัจจัยที่ช่วยในการ

บริหารงานคือหลักการบริหารเมื่อบูรณาการกับหลักธรรมคือพอละ 4 ย่อมส่งเสริมให้งานขององค์การประสบความสำเร็จสู่เป้าหมาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัย คือ หลักการบริหารงานประยุกต์กับหลักพอละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้หน่วยงานตระหนักถึงความสำคัญของหลักการและหลักธรรมใช้เป็นแนวทางในการบริหารการทำงานช่วยส่งเสริมให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเป็นไปตามนโยบายและอำนาจหน้าที่การทำงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดและสอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ตามแผนปฏิบัติงานและตามกฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พุทธศักราช 2547 ในฐานะผู้สนองงานของคณะสงฆ์จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารของสำนักงานต้องส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานและประสานคณะสงฆ์ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ นำไปสู่เป้าหมายทางด้านผลผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยนและการพัฒนา ทุกสิ่งต้องเกิดขึ้นพร้อมกันและประสานการทำงานหมุนเวียนไปตามกระบวนการสะท้อนไปและกลับได้ไม่หยุดนิ่งเพื่อประสิทธิผลของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ประสิทธิภาพการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีแนวทาง ดังนี้ 1. ด้านผลผลิต โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน มีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแผนทางด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาของจังหวัดที่ตรงประเด็นพื้นที่ การผลิตที่มีประสิทธิผลได้นั้นคือการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพระสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. ด้านประสิทธิภาพ ผลที่ได้จากการทำงานเกินเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขงบประมาณ บุคลากรที่มีอย่างจำกัด การสร้างความเข้าใจในระเบียบหลักเกณฑ์หน้าที่และระบบการทำงานให้บุคลากรในสำนักงานรวมถึงสร้างการรับรู้ให้หน่วยเผยแผ่ พระนักเผยแผ่ได้เข้าใจในหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่นั้นให้บุคลากรเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานเผยแผ่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และส่งเสริมกลยุทธ์การทำงานได้อย่างรวดเร็วจะต้องทำอะไรที่ไหนอย่างไรในแต่ละช่วงเวลาด้วยความสุขและสนุกในการทำงาน 3. ด้านความพึงพอใจ เกิดจากการทำงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและภารกิจ ด้วยการเสริมทักษะความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานได้ดีขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างงานสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานและคณะสงฆ์ 4. ด้านการปรับเปลี่ยนโดยกระบวนการทำงานและการมอบหมายงานในองค์กรให้ตรงกับหน้าที่ เปลี่ยนรูปแบบการทำงานที่รอนโยบายจากส่วนกลางเป็นการขับเคลื่อนงานให้รวดเร็ววางแผนการล่วงหน้าในภารกิจงานที่จะเกิดขึ้นในรอบปี 5. ด้านการพัฒนา จัดให้มีฐานข้อมูลทางพระพุทธศาสนาเพื่ออำนวยความสะดวกในรอบปีและสืบค้นได้ง่ายไว้ในระบบเว็บไซต์ของสำนักงานและให้เชื่อมโยงกับเว็บกลางของคณะสงฆ์สามารถแก้ไขข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลกันได้สะดวกรวดเร็ว รวมถึงองค์ความรู้ข้อมูลแบบรายงาน แบบคำขอที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ในรูปแบบออนไลน์ ด้วยการประยุกต์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักพระ 4 เพื่อนำไปสู่การบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานรู้จากการประสบการณ์ในการทำงาน วิริยะพละ นำสู่การปฏิบัติ อนุวัชพละ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เกิดโทษต่อตนเอง องค์กร และคณะสงฆ์ สังคหะพละ มีจิตอาสา เต็มใจปรารถนาดีในการช่วยเหลือกิจการงานทั้งปวง โดยมีกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA เป็นพื้นฐานของประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบการปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมให้มีการเพิ่มขึ้นของศาสนทายาททั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์
2. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีนโยบายจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่
3. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีนโยบายส่งเสริมและให้การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมในงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรจัดทำฐานข้อมูลและสนับสนุนการพัฒนาระบบงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันสมัยด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและจัดเก็บข้อมูล
2. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ปฏิบัติงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความหลากหลายและสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
3. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรมีระบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและติดตามผลการจัดตั้งกองทุนหรือเครือข่ายพระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มงานทางด้านการเผยแผ่ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแต่ละภารกิจงาน เพื่อให้เห็นว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้งานแต่ละประเภทประสบความสำเร็จทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนางานได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่ามีปัญหาอุปสรรคใดเพื่อนำมากำหนดกรอบนโยบายในการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ดีขึ้น
3. ควรศึกษาวิจัยด้านความพึงพอใจต่อผลการนำนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติของพระสังฆาธิการในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนแผนการทำงานหรือกลยุทธ์ในการพัฒนางาน

เอกสารอ้างอิง

- พระพงษ์ศักดิ์ สนตมโน. (2564). พุทธธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรเมธี และคณะ. (ม.ป.ป.). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564. ม.ป.ท.
- รัตนา ตฤณารังสี. (2565). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส. เอ็ม. อี. แห่งประเทศไทย (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). แผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2566-2580. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ศูนย์บริหารวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(ม.ป.ป.). แผนยุทธศาสตร์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 20 ปี ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2560-2564). มปท.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา. สรุปรายข้อมูลเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์พระสังฆาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จังหวัดฉะเชิงเทรา. สืบค้น 11 มกราคม 2567, จาก <http://css.onab.go.th/th/content/category/detail/id/108/iid/65163>.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). รายงานประจำปี 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2562). คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุจิตรา สวาทยานนท์. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- MGR Online. (2550). เตรียมรวมงานพุทธศาสนา แก้ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพ. สืบค้น 21 มกราคม 2567, จาก <http://mgronline.com/dhamma/detail/9500000076713>.